

lipa« in »Poroka«. Uglasbenje se je skladatelju posrečilo, podaje Aškerčeve poezije pevcem v prav dični glasbeni obliki. Zabarvanje napeva je kolikor možno besedilu primerno in enotno, melodika značilno umerjena baladnemu pripovedujočemu tonu. Risto Savin dosega in vzdržuje s svojimi skladbami pravo baladno razpoloženje, vtisk globokega učinka. Faktura Savinovih balad kaže gladko rutino, ne manjka ji nikdar dobrih misli, celo v poigrah, s katerimi okončava svoje skladbe, podaje skladatelj dobro premišljeno še zadnjo novo, iz prejšnjega vzraslo idejo, izzivajočo k razmišljenosti. Savinove balade, katerim je znani koncertni baritonist dr. Bela Stuhec pripomogel do veljave, še predno so izšle v tisku, zaslužijo pozornost.

— oe —

Upodabljaljoča umetnost.

Matija Jama in njegove slike. Minolo jesen so bile v Ljubljani po nekaterih trgovskih izložnih oknih razstavljene različne slike: portretne študije, žanrski prizori in vedute iz Ljubljane in njene okolice. Slike so vzbujale občno pozornost občinstva kolikor po svojih priprostitih, iz vsakdanjega življenja zajetih predmetih, toliko i po svojem nenavadnem načinu slikanja. Ustvaritelj onih slik je mladi naš rojak, Matija Jama, ki se je vrnil lanjsko poletje iz Monakovega v domovino. O navedenih Jamovih slikah je priobčeval »Slov. Narod« takrat kar sproti kratke, a jedrnate ter laskave opomnje, priporočujoč nadobudnega umetnika slovenskemu razumništvu; dolžnost je torej i leposlovnemu listu, ki ima biti pozorna revija o vsej naši sodobni književnosti in umetnosti, da izpregovori dve, tri besede o imenovanem slikarju in njegovih doslejšnjih proizvodih.

Matija Jama se je porodil v Ljubljani dne 4. januarja 1872. l. Osnovne šole in nižjo gimnazijo je dovršil Jama v svojem rojstnem mestu, višjo gimnazijo pa v Zagrebu, kamor se je preselila njegova obitelj l. 1886. V stolici hrvaški je potem študiral dva semestra pravo, katerega suhoparna snov pa mn je kmalu omrzela. Ko je nato l. 1892. bil proglašen za doletnega, se je napotil z dediščino po umrlem očetu naravnost v Monakovo, kjer se je v atelierju madjarskega slikarja Hollósyja vežbal dve leti.

Jama je že od mladih nog ljubil barve ter je kaj rano začel risati vsakovrstne predmete okrog sebe; pripravljaj si je barvila iz raznih zelišč in cvetlic, s katerimi je koloriral časnikarske ilustracije. Učil se je risanja že na ljubljanskem gimnaziju pri pokojnem prof. Globočniku, vendar šele v Zagrebu, ko je videl ondoto, sicer skromno, ali ipak jako poučljivo »Strossmayerjevo galerijo slik«, se ga je polotilo pravo hrepenenje po sistematiški izobrazbi v slikarski umetnosti, ki ga je potem gnalo v Izarske Atene. K temu koraku so ga navdušili zlasti živobojni koloristi Mašić, Čermak in Matejko, katerih slike je občudoval v navedeni galeriji. —

Matija Jama je — impresionist in optima forma; on slika vse en plein air, t. j. ob polni solnčni svetlobi kar na licu mesta, in to pod vtiskom hipnega učinka, ki ga napravi na njegov vid dotični predmet ob izvestnih bojah in svetlobnih obsevih. Že v Zagrebu je v družbi svojega učitelja v risanju slikal po naravi pokrajinske prizore v Maksimiru. V VIII. gimnazijskem razredu je pomagal prof. Marnu pri izdaji njegovega »Pregleda grške in sicilijanske literature«.

Samostalne slike je izdelal M. Jama: L. 1895. »Bled ob zahajajočem solncu«, akvarelna slika, katero je kupil prof. Janežič; l. 1897. »Blejsko jezero ob jutranji svetlobi« in »Slap Radovine pri Regoršku«. —

Od l. 1893. do 1898. je M. Jama narisal mnogo vinjet in vsakovrstnih ilustracij za dr. Lampeta, katerih je že nekoliko priobčil v svojem »Domu in svetu«. — V Monakovem je izdelal za ondotnega trgovca z umetninami, Krela, neko kopijo po Albrechtu Dürerju, nekoliko pokrajinskih slik iz monakovske okolice ter šestorico plakatov za litografski zavod Humarjev itd. —

Pravzaprav se je M. Jama lotil resnega učenja in sistematiškega vežbanja ter dosedanjega proizvajanja v slikarski stroki takrat, ko mu je deželni odbor kranjski po priporočilu g. ces. svetnika Iv. Murnika naklonil 200 gld. podpore, s čimer mu je pomogel, kakor pravi sam, do osamosvojenja iz duhomorne odvisnosti. Z navedeno podporo je šel l. 1898. aprila meseca nazaj v Monakovo ter je ondu do julija meseca 1899. l. deloval v atelierju slikarja Ludovika Hertericka in našega rojaka Antona Ažbete, ki ima v slavnih Atenah ob Izari jako dobro obiskovano risarsko in slikarsko šolo.

Odkar se je vrnil zopet iz Monakovega, je proizvedel M. Jama raznovrstne slike, katere je, kakor smo povedali na začetku tega sestavka, razstavil po prodajalničnih izložbah treh ljubljanskih trgovcev. Kdor si je ogledal ta najnovejša slikarska dela Jama, je opazil na njih vidni napredek od slike do slike. . .

Poleg portretnih študij dveh gospodičen in neke nune so bile tu vedute in motivi iz Ljubljane in njenega obližja: razgled na frančiškansko cerkev, tržni prizor na glavnem trgu pred rotovžem in okolica pred cerkvijo sester Klarisink v Mostah; potem žanrske slike: kmet z voli, orač z izpreženim konjem, ki poživa svojo krmo, nadalje predražesten prizor iz otroškega življenja: trojica otrok pri kosilu, sedečih na kamenitih stopnicah, in naposled, pièce de résistance: živahen prizor iz trgovinskega poslovanja pred skladiščem veletržca Fr. Ks. Souvana. . .

Motrilci razstavljenih slik so se čudili njih priprostim, rekli bi, vsakdanjim predmetom, češ, da se kaj tacega slika; a so zmajevali z glavami ter ugibali ob načinu nekam prepovršnega jim proizvajanja teh slikarskih del. Zato si dovoljujem o tem nekoliko pojasnilnih opazk.

Gospod Jama je, kakor sem rekel, impresionist z dušo in telesom in kot takšen se ravna strogo pa pravilih te slikarske manire. Impresionizem, katerega so uvedli v slikarstvo francoski slikarji Manet, Monet, Renoir in Legros, ima namen in smoter: posnemati pri slikanju pokrajin le barvno površje in njegove izpreminjave na dotičnih predmetih ob raznodobni osvetljavi. Slikar-impresionist torej le škicira hipne vtiske posamičnih prikazni kolikor po bistvenih obrisih, toliko i po zunanji barvi in slučajni razsvetljavi. Tako škico slikar s svojim čopičem takorekoč vrže s nekaterimi potezami na platno, ne da bi porabljene barve potem razblinjal in gladil, ker bi s tem oslabil in zbrisal prvotni hipni učinek posnetega predmeta ali prizora na svoj vid in čut. V ta namen mu rabijo najbolj živobarvne, z oljem napojene barve, katerih pastozna plastičnost se sama ob sebi senči ter nalik kiparskim reliefom s svojimi vzvišeninami poživilja intenzivnost osvetljenih vrhov obrazovane podobe. Impresionistne slike, ki nam predočujejo reprodukcijo hipnega vtiska opazovane prikazni, barve ali svetlobne igre na slikarja a prima vista, se dozdevajo neukemu motrilcu na prvi pogled površne, nedovršene; ali takšne slike niso za kratko-

vidneže, da bi orali z nosom po njih, temveč se morajo ogledovati iz primerne daljave, da se pokaže njih pravi učinek.

Pristen impresionist pa si tudi ne izbira svojih sujetov zgolj med »zgor-njimi desettisoči« takozvanih slikovitih izvoljencev, nego »milieu« njegovega delovanja je vesoljno stvarstvo; pri njem ne odločuje samo »klasična lepota« po tesnosrčnih estetikih za umetniško posnemanje predestiniranih podob in prizorov, temveč nanj vpliva le hipni vtisk vidnih stvari. Skratka: impresionistnemu slikarju je ves svet dobrodošel predmet, katerega potem proizvaja, kakor se um razodeva po njegovem mediju, t. j. po njegovem vidu in duševnemu razpoložju.

V. Holz.

Razpis častne nagrade.

Da pospešimo razvoj naše beletristične književnosti, razpisujemo na predlog uredništva »Ljubljanskega Zvona«

častno nagrado v znesku 400 kron av. vr.

*za najboljši pripovedni spis (**novelo, povest ali roman**), ki obsegaj naj-manj 6 tiskanih pol »Zvonov« oblike. Celotni rokopis naj se pošlje do*

dne 1. oktobra tekočega leta.

Glede snovi imajo pisatelji popolnoma svobodne roke. Delo se bode presojalo z zgolj umetniškega ali estetičnega stališča.

Avtor, čigar proizvod dobi našo častno nagrado in čigar spis se natisne v »Ljubljanskem Zvonu«, prejme vrhutega še običajni sotrudniški honorar.

Pisatelj naj se ne podpiše na svojem rokopisu, ampak naj priloži svoje ime v zapečatenem kuvertu, na katerem bodi zabeležen naslov njegovega konkurenčnega spisa.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1900.

Za upravni odbor »Narodne tiskarne«:

dr. Ivan Tavčar.

Sedemdesetletnica drja. Benamina Ipavca. Začetkom meseca decembra minolega leta je praznoval znameniti slovenski skladatelj, gosp. dr. Benj. Ipavc, v Gradcu sedemdeseti god svojega rojstva. Graški Slovenci, na čelu jim seveda naši akademiki, so bili priredili zaslužnemu možu primerno slavnost z banketom. Četudi število navzočnih častilcev tisti jubilejni večer morebiti ni bilo preveliko, gospod skladatelj bodi prepričan, da mu je v duhu čestitala vsa slovenska domovina! Ni ga dandanes po Slovenskem nikjer tako skritega kraja, kjer bi še ne bili peli kdaj kake Ipavčeve pesmi, čeprav pevci imena skladateljevega morda niti poznali niso. Gosp. Benjamin Ipavc je s svojim bratom drjem Gustavom Ipavcem vred začel pesmi skladati že v onih časih, ko so Slovenci imeli le malo ali pa nič posvetnih kompozicij! Ni v tem listku prostora za to, da bi se obširneje razpravljalo o zaslugah našega jubilanta za slovensko glasbo — o priliki pač priobči naš »Zvon« kako študijo izpod strokovnjaškega peresa —, za danes želimo samo to, da bi Bog sivolasega našega umetnika še dolgo ohranil zdravega in čilega! Na mnogaja ljeta!

A. A.

»Ljubljanski Zvon« 1. XX. 1900.

5